

**transformant la formació de persones adultes,
canviant la societat, mudant nosaltres**

Quaderns d'Educació Contínua

**transformant la formació de persones adultes,
canviant la societat, mudant nosaltres**

Editor

pep aparicio guadas

**Consell de direcció
i coordinació**

Tere Vila, Encarna Such Cardona,
Juanma Sanchis Marqués, M. Nieves
Roselló, María José Picher, Carlos
Pallarés, Rosa Navarro, Pascual Múrcia
Ortiz, Dolors Monferrer Ferrando,
Rosa M. González Conca, Goio Fidel
Sarmiento, Iolanda Corella Llopis,
Francisca Borox López, Isabel Aparicio
Guadas

Coordinació i gestió OJS

Iolanda Corella Llopis

**Consell de redacció
i assessorament**

Antonia de Vita (UNIVR), Dolors Vinyoles
(Escola de la Dona-Diputació de Barcelona),
Inma Vilatersana, Jordi Vallespir (UIB),
Antoni Tort (UVIC), Joan M. Senent
(UV), Francesca Salvà (UIB), Manuel
Rodríguez (UV), José Ignacio Rivas (UMA),
Piergiorgio Reggìo (UNICATT), Cruz Prado
(ULASALLE), Anna Maria Piussi (UNIVR),

Agustí Pascual (UV), Isabel Redaño
Francés (IPF), Sebas Parra (UdG), Josep
Mª Navarro i Cantero (LFCOOP), Peter
Mayo (UM), Vicent Mas (UA), Àngel Marzo
(UB), Manel Martí Puig (UJI), Fernando
Marhuenda (UV), Fernando López Palma
(UB), Licinio C. Lima (UMINHO), Colin
Lankhshear (JCU), Michele Knobel (MSU),
Francesc Hernández Dobon (UV), Francisco
Gutiérrez † (ULASALLE), Anna Gómez
(UVIC), Paula Guimarães (UL), Rosa M.
Falgás (ACEFIR), Pep Lluís Grau, Gloria
Díaz (UB), Joan Colomer (UdG), José Clovis
Azevedo (Centro Universitário Metodista
IPA), Rafa Castelló (UV), Isabel Carrillo
(UVIC), Marián Aleson Carbonell (UA),
Xavier Besalú (UdG), Antonio Benedito
(UV), José Beltrán Llavador (UV), Clara
Arbiol González (UV), Vicent Aparicio (UV),
Marina Aparicio Barberán (IPF), Consol
Aguilar (UJI), David Abril (UIB), Loris
Viviani (IPF), Mercè Morey (UIB), Diego
Morollón (IPF), José R. Belda Medina (UA).

Correcció i traducció

Joaquín Martínez Ortiz

Disseny i maquetació

gap

Quaderns d'Educació Contínua. Nova etapa

Redacció, secretaria i administració:

C/. Sant Agustí, 7 • 46800 Xàtiva
tarefa.pv@gmail.com

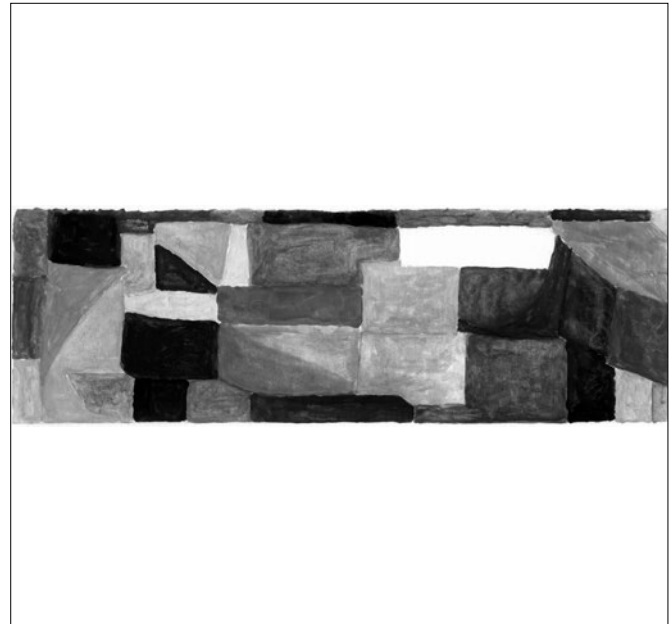
ISSN: 1575-9016

ISSN: 2605-1796 (digital)

Dipòsit legal: V-5125-2000

Revista indexada en GeoDatos: Indexador de Geografia e Ciências Sociais
<http://www.dge.uem.br>

(Quaderns d'Educació Contínua
no es fa responsable de les opinions
dels col·laboradors de la revista.)

Títol: Mural

Autora: Vicent Penalba

Tècnica: aquarel·les

Dimensions: 27,5cm x 9cm

Any: 2018

IPF: Institut Paulo Freire • UV: Universitat de València • UdG: Universitat de Girona • UVIC: Universitat de Vic • UJI: Universitat Jaume I de Castelló • UA: Universitat d'Alacant • ACEFIR: Associació Catalana per l'Educació, la Formació i la Recerca/Associació Europea d'Educació d'Adults • UB: Universitat de Barcelona • FDC: Desenvolupament Comunitari • UIB: Universitat de les Illes Balears • UM: Universitat de Malta • UMINHO: Universitat del Minyo • UNIVR: Universitat de Verona • ULASALLE: Universidad de La Salle • UNICATT: Universitat Catòlica de Milà • UMA: Universitat de Màlaga • UL: Universitat de Lisboa • JCU: James Cook University • MSU: Montclair State University • LFCOOP: La Fàbrica Cooperativa

carpeta

La vida en el centre: escriure en temps d'estranyesa

Clara Arbiol • 5

L'aprenentatge al llarg de la vida

Paula Guimarães • 14

Educació, comunitat i territori: escola popular d'educació contínua

Isa Redaño i Alba Marzo • 27

La relació pedagògica entesa com una relació social: bases per un programa didàctic

Almudena A. Navas • 37

contínua

De l'educació popular a les democràcies participatives

Tomás R. Villasante • 49

persones, territoris i experiències

L'Aula de Ciutadania de l'Escola d'Adults de Lliria, un exemple de tot açò...

Nicolás A. Marco Pérez • 69

Escola popular d'educació contínua al Barri Besòs-Maresme, Barcelona

Martinet Solidari • 75

Projecte singular "Aula rural oberta"

Leonor Marco • 82

Repartir i compartir. Aprenentatge col·laboratiu en un cercle d'alfabetització

Alicia Àvila • 85

La transformació educativa serà feminista, o no serà. Per un programa d'educació pública radicalment feminista

Intervenció de l'Assemblea Gropa de Gràcia a la III Jornada per l'Educació Pública a Gràcia • 93

Educació popular, ciutadania i emancipació: un moviment perenne

Anna Gómez i Mundó • 104

investigació

Elements epistemològics per a una formació humana alliberadora

Jose Clovis de Azevedo • 111

arxiu dialògica

Dona i formació: la difícil consolidació de les escoles d'adultes a Espanya (1906-1915)

Pere Fullana Puigserver • 119

llibres

Biograficitat. Aspectes d'una nova teoria de l'aprenentatge social.

Peter Alheit. Biblioteca Paulo Freire 36

Dolors Monferrer Ferrando • 131

fotografia

«Aprenent amb persones adultes...» • 133

Com participar

Quaderns d'Educació Contínua?

Les pàgines de la nostra revista estan obertes a tot tipus de col·laboracions relacionades amb l'Educació i la Formació de les Persones Adultes. El nostre interès és oferir la publicació a tots aquells que desitgen col·laborar en ella exposant els seus coneixements, les seues reflexions i experiències analitzades. Així com també a les persones i institucions que desitgen difondre a través dels Quaderns d'Educació Contínua les seues iniciatives i activitats dins d'aquest àmbit.

Les col·laboracions han de requerir les següents condicions bàsiques:

- L'extensió dels treballs serà de 10 pàgines en format DIN A-4, a doble espai, amb un títol que sintetitze el seu contingut. És convenient d'intercalar apartats que divideixquen i ordenen les diferents parts de l'exposició.
- S'enviarà dues còpies del treball acompanyades d'una versió d'aquest en suport informàtic, preferentment en Winword. S'aconsella, si el tema ho permet, incloure gràfics, quadres sinòptics, etc., que il·lustren i completen el contingut del text.
- Com és natural la revista podrà realitzar una «correcció d'estil» sobre el text original, que en cap dels casos alterarà els conceptes ni l'enfocament adoptats per l'autor.
- Notícies i dades per a ser incloses en les pàgines informatives de la revista, sobre congressos, jornades, convenis, acords, programes, plans, iniciatives, projectes; cursos, conferències, debats, premis i concursos; publicacions de llibres, revistes, manuals, etc.
- Ha d'incloure sempre la font responsable i les notes de referència on el lector pugui requerir major informació.

Sense educació no és possible transformar de manera política-ment activa, i sense una nova hegemonia cultural no és factible que aquestes formes recombinades i no fetitxitzades puguin abastir-les totes, democratitzar-se en sentit profund de la paraula, ser capacis de generar altres realitats.

MARÍA RUIDO

Cada vegada més, hem observat en el transcurs dels anys que, si no hi ha mudança de nosaltres, les persones adultes que ens dediquem a l'educació permanent i/o a la formació persones adultes, no hi ha tampoc canvis en la societat ni en el procés de transformació dels processos d'aprenentatge de les persones adultes... i fa temps que, a les diferents iniciatives d'educació i formació al llarg de la vida, les variacions que s'operen i/o s'implementen són simples activitats d'adaptació i posada en marxa de programes de conservació-instrumentalització de les persones adultes, dels processos d'aprenentatge, de les xarxes de centres i iniciatives públiques... que, en definitiva, produeixen positivament individualitzacions gregàries —tant de les persones educadores com de les educandes—, falses habilitacions professionalitzants i molt d'entreteniment enganyosament educatiu...

La qual cosa hauria d'indicar-nos que, aleshores, les mudances que estan creant-se i planificant-se i desenvolupant-se en nosaltres, les persones adultes educadores —tan les simplement educadores com les assessores, les tecnopolítiques, les polítiques...—, són de caire absolutament conservador; actives, però ja sense capacitat d'escoltar les resistències antagonistes que les dones i els homes que lluiten, invisibles i potser emmudits, en el quotidià educatiu, sociopolític, cultural... tenen la potència d'implementar, habitant la formació de persones adultes, habitant els seus barris i pobles, habitant el món d'una manera altra —crítica i crítica dèiem— i, amb la profunda lucidesa dels seus cosos, co-investiguen i co-determinen la configuració d'allò real: a la llar, al carrer, al barri, etc.; i també a les iniciatives públiques d'educació i formació de persones adultes —objectius, programes, continguts, metodologies, organització tecnopedagògica...— malgrat que la immensa majoria de les persones educadores, amb el correlat de les administracions, intenten —i potser aconsegueixen— neutralitzar i/o anul·lar aquests processos, immerses plenament en el domini de la pedagogia del capital, cooptades i fascinades per ella, fa temps que malviuen en la pràctica domesticadora, vella i novella que, posen en joc, mitjançant unes accions normalitzadores, controladores i fal·laçment inclusives.

En l'actualitat, potser les resistències tinguen un esdevenir minoritari però carregades i prenyades de singularitats que emergeixen i tracten d'escoltar, cos en terra, les veus baixes de les dones i homes que participen als processos d'aprenentatge, de reconèixer els seus sabers i els seus coneixements estratègics, de sentir les trames comunitàries,

acollidores i curadores, d'experienciar les paraules del cos i les pràctiques de llibertat... i, poc a poc, d'articular una xarxa de resistències que, com a llavors perennes, es mantinguen i/o germinen quan les circumstàncies —exterior (la societat, les escoles i les administracions, el mercat...); interiors (el desig, sense massa convicció, de ser productors a ple temps, en qualsevol moment i de manera permanent, que ens produeix cansament, fàstic, ansietat, malalties...); el coaching; la flexiseguretat; les múltiples precarietats...; en definitiva, unes subjectivitats neo-liberals, vigilades-vigilants, etc.— ho possibiliten.

Unes circumstàncies que, per tant, han de ser creades i/o generades per nosaltres, les persones adultes que lluitem: mudem, canviem, ens transformem... en virtut de les nostres accions, obres i treballs, des de les nostres experiències i des de les nostres noves formes de vida que constituïm —un voler viure lliures, en peu de pau, sense excepcionalitats...—, en uns mons nous que advenen, ací i ara; tot deslegitimant-destituïnt els vells; tornant-los inoperants.

Finalment, com la comprensió i la transformació sempre estan fonamentades lligades, tal vegada podríem afirmar que la transformació no és possible, en part, perquè les compresions que són proposades i/o projectades per les persones adultes educadores —és a dir el procés de lectura i escriptura del món que antecedeix sempre la lectura i l'escriptura de la paraula— sembla que no funcionen, que no són performatives... i potser no ajuden a canviar el curs dels esdeveniments i, per tant, tampoc de la vida. Així, doncs, les 'pràctiques educatives instructores' que se'n deriven, són pràctiques de domesticació i sotmetiment que no acullen l'existència de les persones adultes educandes i, a més, no les posen al centre del procés-proiecte-programa educatiu emancipador popular i permanent, com a procés radical de lluita per la dignitat i la justícia social, que trenca amb la dictadura reformadora-reformista de 'l'aprendre a aprendre' per situar-nos en la proposta dinàmica de 'l'aprendre a aprendre a aprendre', tal com la formulava Jesús Ibáñez: "Hi ha nivells d'aprenentatge —i de pensament (...) El nivell dos és aprendre a aprendre, reprogramar els missatges de sorpresa a hàbit i a saber respondre una pauta de canvi d'estímuls (implica qüestionament dels rols professionals). Té valor de supervivència per al sistema ciutadà/societat, però pot ser letal per a un sistema superior (el sistema ser/món: el sistema social pot tendir a destruir l'ecosistema natural —per exemple, productivisme—). El nivell tres és aprendre a aprendre, no limitar-se a rebre, classificar i reprogramar missatges (a respondre) sinó atrevir-se a enviar missatges (a preguntar) —implica un qüestionament de l'ordre social". Necessitem, doncs, reivindicar la reelaboració cre-activa de la vida, de les alfabetitzacions —no sols lletrades, sinó també polítiques—, de tornar a llegir i a escriure el món...; 'aprendre a aprendre a aprendre per a comprendre i obrar.'

Revista semestral
estiu 2020 · Núm. 43
12 €

TAREPA - PV
Taller per a l'Acció Renovadora
de l'Educació Permanent d'Adults

L'ULLAL Edicions

 Associació de Persones
Adultes Participants
CPFFPAFRANCESCBOSCHIMORATA

Q

AJUNTAMENT DE
LA POBLA DE FARNALS